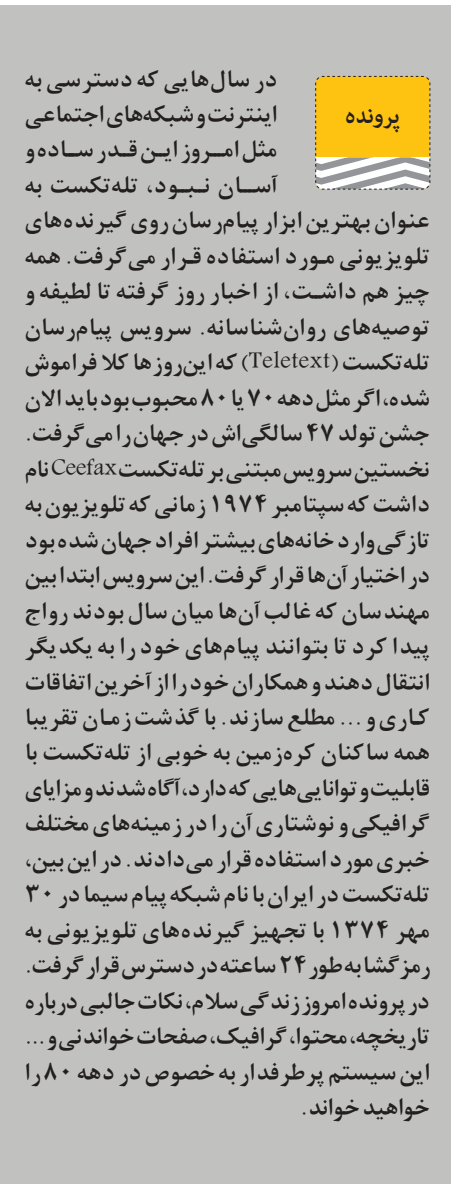

وقتی تله تکست، اینترنت بود!

سالروز راه اندازی پیام‌نمای سیم‌ا(تله تکست) در ایران بهانه‌ای شد برای خاطره بازی با محتوا، گرافیک و صفحات پر طرفدارش

پرونده

در سال‌هایی که دسترسی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مثل امروز این قدر ساده و آسان نبود، تله‌تکست به عنوان بهترین ابزار پیام‌رسان روی گیرنده‌های تلویزیونی مورد استفاده قرار می‌گرفت. همه چیز هم داشت، از اخبار روز گرفته تا لطیفه و توصیه‌های روان‌شناسانه. سرویس پیام‌رسان تله‌تکست (Teletext) که این‌روزها کلاً فراموش شده، اگر مثل دهه ۷۰ یا ۸۰ محبوب بود باید الان جشن تولد ۴۷ سالگی‌اش در جهان‌رامی گرفت. نخستین سرویس مبتنی بر تله‌تکست Ceefax نام داشت که سپتامبر ۱۹۷۴ زمانی که تلویزیون به تازگی وارد خانه‌های بیشتر افراد جهان شده بود در اختیار آن‌ها قرار گرفت. این سرویس ابتدا بین مهندسان که غالب آن‌ها میان سال بودند رواج پیدا کرد تا بتوانند پیام‌های خود را به یکدیگر انتقال دهند و همکاران خود را از آخرین اتفاقات کاری و ... مطلع سازند. با گذشت زمان تقریباً همه ساکنان کره زمین به خوبی از تله‌تکست با قابلیت و توانایی‌هایی که دارد، آگاه شدند و مزایای گرافیکی و نوشتاری آن را در زمینه‌های مختلف خبری مورد استفاده قرار می‌دادند. در این بین، تله‌تکست در ایران با نام شبکه پیام سیم‌ا در ۳۰ مهر ۱۳۷۴ با تجهیز گیرنده‌های تلویزیونی به رمزگشا به‌طور ۲۴ ساعته در دسترس قرار گرفت. در پرونده امروز زندگی سلام، نکات جالبی درباره تاریخچه، محتوا، گرافیک، صفحات خواندنی و ... این سیستم پرطرفدار به خصوص در دهه ۸۰ را خواهید خواند.

از تولد تا وداع با نخستین سرویس مبتنی بر تله‌تکست دنیا

شاید برای‌تان جالب باشد که تله‌تکست اصلاً برای استفاده همگانی اختراع نشد! پیام‌نمای همان تله‌تکست در سال ۱۹۷۴ با به‌مشت شرکت بی‌بی‌سی و به‌منظور استفاده ناشوایان اختراع شد تا برای آن‌ها که امکان شنیدن صدای برنامه‌های تلویزیونی را نداشتند، بستری فراهم شود که از تلویزیون بی‌بهره نمانند اما این سرویس جذاب به سرعت با استقبال همه مردم دنیا مواجه شد و در کمتر از چهار سال، میلیون‌ها نفر در سراسر دنیا اطلاعات خود را در تمام زمینه‌ها از آن‌می‌گرفتند. سی‌فکس نخستین سرویس مبتنی بر تله‌تکست از سال ۱۹۷۴ در حال پخش بود و طی این سال‌ها همواره آخرین اخبار و نتایج رویدادهای مهم و دانستنی‌های جذاب و کاربردی را به اطلاع مردم می‌رساند. اوایل سال ۹۱ (۲۰۱۲ میلادی) بود که این سرویس که قدیمی‌ترین تله‌تکست دنیا بود در پی تبدیل سایت ارسال کننده این شبکه از آنالوگ به دیجیتال برای همیشه تعطیل شد. این اقدام در پی آن‌که سی‌فکس رزولوشن پایینی داشت و در عین حال بینندگان چندانی نداشت، صورت گرفت تا دنیا با قدیمی‌ترین تله‌تکست وداع کند. متن آخرین جمله متعلق به سی‌فکس که تا مدت‌ها روی پیام‌نمای تلویزیون‌های قدیمی نقش بسته بود، این بود: یک خدا حافظی از تمام ما اهالی سی‌فکس (۱۹۷۴-۲۰۱۲) به شما مخاطبان گرامی. شایان ذکر است که از سال ۱۹۷۸ به تدریج در کشورهای مختلف، این سرویس مبتنی بر تله‌تکست مورد استفاده قرار می‌گرفت و طرفداران زیادی پیدا کرد.

رایگان و در دسترس بودن مزایای تله‌تکست

در تله‌تکست، انبوهی از اطلاعات در فضای خالی میان صدا و تصویر و خطوط معمولی (وی‌بی‌ی) درج می‌شد و مطالب در معرض دید بیننده قرار می‌گرفت. استفاده از این رسانه مزایای فراوانی داشت که از جمله آن‌ها می‌توان به چند مورد مهم‌تر اشاره کرد. تله‌تکست با استفاده از فناوری ویژه خود امکان آموزش از راه دور را برای بینندگان فراهم می‌کرد و نوعی کتاب راهنمای تلویزیونی ۲۴ ساعته بود. همچنین بسیار فراگیر و دسترسی به آن آسان بود و در این رسانه حتی انتخاب با بیننده بود که چه محتوایی را دنبال کند. تله‌تکست آن زمان در مقایسه با اشتراک اینترنت و مجله‌ها و روزنامه‌ها، بستری بود که استفاده از آن هیچ هزینه‌ای در بر نداشت و در دورترین نقاط کشور که امکان دسترسی به روزنامه و مجله به صورت روزانه وجود نداشت، همراه این سیگنال‌های تلویزیون دریافت شدنی بود. مدیر پیام‌نمای شبکه ۲ سیم‌ا در گفت‌وگویی در سال ۸۷ گفته بود که تله‌تکست به نوعی کاربردهای اینترنت به خصوص برای مناطق محروم کشور را دارد و با استفاده از فناوری ویژه خود، هم اطلاعات جالب و سرگرم‌کننده را در اختیارشان قرار می‌دهد و هم اخبار موثق را.

گوشی هوشمندتان در دست‌تان است و با بالا پایین کردن همزمان سه چهار شبکه اجتماعی به کل نیازهای روزانه‌تان می‌رسید؟
بله این فناوری امروز است که دسترسی به همه چیز را آسان‌تر کرده است.

حالا یکی دو دهه قبل را تصور کردید که ما برای خواندن همین اخبار و دسترسی به لطیفه‌ها و سرگرمی‌ها متوسل به چیزی به نام تله‌تکست می‌شدیم. البته باید برای اندک فرصت‌هایی که کسی مشغول تماشای تلویزیون نباشد کمین می‌کردیم تا آن موقع فوری صفحه‌های محبوب از قبل ذخیره شده‌مان را بباوریم و شروع به خواندن کنیم. در تله‌تکست، این قابلیت در اختیارمان بود که به وسیله چهار دکمه رنگی روی کنترل، به چهار صفحه دلخواه‌مان به صورت میانبر دسترسی داشته باشیم. هر چند که حتماً اعداد مربوط به صفحات محبوب‌مان را حفظ بودیم و ولی کنترل تلویزیون اغلب خوب عمل نمی‌کرد و باید مدام به زمین یا دسته میل کوبیده می‌شد تا کار کند و

۳ سوتی به یادماندنی تله‌تکست

تله‌تکست با این‌که فناوری پیشرفته‌ای نداشت ولی باز هم مانند بقیه فناوری‌ها با «باگ‌ها» یا همان ایرادهای فنی همراه بود. هموطنان هم که کمین کرده و منتظر گرفتن «سوتی» از هر چیزی بودند، توانستند سه سوتی یا گاف این شبکه را شکار کنند!

۱- مورد اول به جوکی درباره رئیس‌جمهور وقت باز می‌گشت که در صفحه «لطیفه» منتشر و پس از مدت کوتاهی حذف شد ولی برای مردم همان مدت هم کافی بود تا تصویرش را بگیرند.

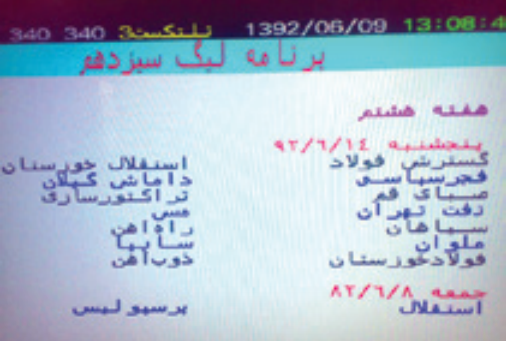
استفاده ۸۳ در صدی مردم از تله‌تکست در ایران

پیام‌نمای سیم‌ا در ۳۰ مهر سال ۱۳۷۴ در کشورمان آغاز به کار کرد اما به علت موجود بودن فونت‌های لاتین، پیام‌نمای انگلیسی پخش خود را آغاز کرد. در آن زمان ایجاد تله‌تکست فارسی از دغدغه‌های اصلی مسئولان تلویزیون بود. علت فاصله زمانی بین راه‌اندازی تله‌تکست فارسی و انگلیسی که تقریباً سه سال طول کشید، این بود که زبان فارسی نیاز به طراحی فونت و نرم‌افزار ویژه داشت زیرا زبان فارسی بیش از ۱۰۰ حرف و علامت دارد و با مجموعه فرمت تله‌تکست انگلیسی سازگاری نداشت. سرانجام پیام‌نمای فارسی در سال ۱۳۷۷ راه‌اندازی شد و در واقع پیام‌ها به تدریج تلویزیون را از دستگاهی تفریحی خارج و به ابزاری برای اطلاع‌رسانی تبدیل کرد که از جنبه‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و آموزشی کاربردهای بسیاری هم داشت. هرچند هیچ‌گاه از میزان مخاطبان این نوع رسانه در سراسر کشور آمار روشن و گویایی منتشر نشد اما نظر سنجی‌های صورت گرفته و تماس‌های مکرر و متعدد بینندگان با پیام‌نمای سیم‌ا حکایت از آن داشت که ۸۳ درصد از مردم در اواسط دهه ۸۰ از تله‌تکست استفاده می‌کردند و این ابزار اطلاع‌رسانی در میان قشرهای مختلف جامعه به ویژه در میان جوانان و تحصیل کردگان با اقبال زیادی روبه‌رو بوده است.

تلاش عوامل تله‌تکست برای این که گرافیکی به صفحه اول بدهند عالی بود. کلی رنگ و نور که به زحمت می‌شد داخلش متن را پیدا کرد. دفعه‌های اولی که می‌خواستیم خبرهای ورزشی، تیتیر صفحه اول روزنامه‌ها، حکایت و لطیفه‌ها را پیدا کنیم چالش جدی داشتیم. اما بعد کم‌کم عادت کردیم که هر چیزی چه جایی دارد. خیلی وقت‌ها صفحات تله‌تکست عوض می‌شد. فکر کنید غوطه‌ور در یک خبر، یا داستان یا قیمت سکه هستید که می‌رود صفحه بعد، با عجله یک صفحه را بر می‌گردانید اما همان عجله باعث می‌شود دو صفحه برگرديد عقب. تله‌تکست پر از درس‌هایی بود که هر چقدر هم سخت و طاقت‌فرسا بودند اما باز هم باعث نمی‌شدند ما بی‌خیال آن شویم. به‌طور مثال خیلی وقت‌ها حروف به درستی کنار هم نمی‌چسبید و باید حدس می‌زدیم چه کلمه‌ای را می‌خوانیم. یکی دیگر از مشکلات استفاده از تله‌تکست این شایعه بود که استفاده از آن برای لامپ‌تصویر تلویزیون در سر دارد. به‌هر حال از نظر پدر و مادرهای گرامی آناری، میکرو، سگا و حتی تله‌تکست برای تلویزیون‌ها چشم‌ما تو امان ضرر داشتند. از پدرهایی که ۱۵ سال برچسب روی تلویزیون را نمی‌کنند تا موقع فروش با قیمت خوبی بشود تلویزیون را فروخت نباید بابت بدبینی به ضرر تله‌تکست برای لامپ‌تصویر ناراحت شد. جالب این جاست که همان تله‌تکست اعصاب خردکن به‌مراتب از اپلیکیشن‌های جذاب تلویزیون‌های هوشمند امروزی طرفدار بیشتری داشت. این‌روزها بیشتر خانه‌ها یک تلویزیون هوشمند دارد و جالب است هوشمند بودن تلویزیون هیچ کاربردی هم برای اهل منزل ندارد. نهایت ماجرا این است که یک تلویزیون اینترنتی یا VOD روی تلویزیون به صورت رایگان نصب است و تا اشتراک رایگانش فعال باشد با تلویزیون هوشمند فیلم و سریال می‌بینیم و بعد از آن تلویزیون‌مان هیچ فرقی با تلویزیون غیر هوشمند ندارد. اما یک زمانی داشتن تله‌تکست اعتباری داشت. نسل اول تلویزیون‌های رنگی که اوایل دهه ۷۰ در خانه‌ها بود تله‌تکست نداشتند، اما از اواخر دهه ۷۰ تله‌تکست وارد خانه‌ها شد و به شدت هم جاف‌تاد و به همان سرعت یک دهه بعد هم از چرخه حذف‌شد. یادش به‌خیر، برای خواندن یک مطلب پنج خطی پنج رنگ مختلف را تحمل می‌کردیم تا خطوط از هم تفکیک شوند.

۳- یک مورد دیگر هم که زمان خودش سروصدا کرد، اعلام زمان بازی دربی در ۱۰ سال قبل بود! تصویرش را ببینید، خودش گویای همه چیز است.

۲- مورد بعدی سوتی اپراتور در تایپ بود که تیم والیبال ایران را نایب قهرمان کشتی آزاد اعلام کرد و باز هم از دست بینندگان تله‌تکست در امان نماند.

ZENDEGI - SALAM
ضمیمه روزنامه خراسان
چهارشنبه ۳۰ مهر ۱۳۹۹
۴ ربیع الاول ۱۴۴۲ • ۱۲ اکتبر ۲۰۲۰
شماره ۳۵۰۴
۱۷۲۴

خاطراتی با گرافیک پایین

تله‌تکست برای نسلی که با آناری هیجان زده می‌شد یک محصول آونگار د بود، در حالی که امروز یک شوخی است

برای ما که با گرافیک بی‌نهایت ابتدایی آناری کیف می‌کردیم عجیب نبود که تله‌تکست بشود در پیچه‌ای برای ارتباط با جهان بیرون. تله‌تکستی که حالا فراموش شده اما جالب است بدانید هنوز هم هست و به‌روزرسانی می‌شود؛ برای چی و کی معلوم نیست. البته خیلی از تلویزیون‌های هوشمند امروزی دیگر از تله‌تکست پشتیبانی نمی‌کنند. دلیلی هم وجود ندارد، وقتی تلویزیون خودش یک رایانه هوشمند است که اپلیکیشن‌های فراوانی را پشتیبانی می‌کند چرا باید تله‌تکست داشته باشد؟ آن‌هم با آن فونت‌های عجیب؟ با آن ترتیب سخت صفحات که در آن پیدا کردن صفحه مورد علاقه شکنجه بود. با این همه تله‌تکست نیازهای زیادی را رفع می‌کرد. فرض کنید با این تلویزیون ۲۰ اینچ که معمولاً کنار هایش مورب هم بود می‌خواستید وارد تله‌تکست شوید. عالمی بود. بعد که تلویزیون‌های ۲۱ اینچی فلت یا مسطح آمد باز تله‌تکست هم داغ‌تر شد چون آن انحنا ی گوشه‌های تلویزیون اصلاح شده بود و راحت‌تری شد تله‌تکست گردی کرد.

تلاش عوامل تله‌تکست برای این که گرافیکی به صفحه اول بدهند عالی بود. کلی رنگ و نور که به زحمت می‌شد داخلش متن را پیدا کرد. دفعه‌های اولی که می‌خواستیم خبرهای ورزشی، تیتیر صفحه اول روزنامه‌ها، حکایت و لطیفه‌ها را پیدا کنیم چالش جدی داشتیم. اما بعد کم‌کم عادت کردیم که هر چیزی چه جایی دارد. خیلی وقت‌ها صفحات تله‌تکست عوض می‌شد. فکر کنید غوطه‌ور در یک خبر، یا داستان یا قیمت سکه هستید که می‌رود صفحه بعد، با عجله یک صفحه را بر می‌گردانید اما همان عجله باعث می‌شود دو صفحه برگرديد عقب. تله‌تکست پر از درس‌هایی بود که هر چقدر هم سخت و طاقت‌فرسا بودند اما باز هم باعث نمی‌شدند ما بی‌خیال آن شویم. به‌طور مثال خیلی وقت‌ها حروف به درستی کنار هم نمی‌چسبید و باید حدس می‌زدیم چه کلمه‌ای را می‌خوانیم. یکی دیگر از مشکلات استفاده از تله‌تکست این شایعه بود که استفاده از آن برای لامپ‌تصویر تلویزیون در سر دارد. به‌هر حال از نظر پدر و مادرهای گرامی آناری، میکرو، سگا و حتی تله‌تکست برای تلویزیون‌ها چشم‌ما تو امان ضرر داشتند. از پدرهایی که ۱۵ سال برچسب روی تلویزیون را نمی‌کنند تا موقع فروش با قیمت خوبی بشود تلویزیون را فروخت نباید بابت بدبینی به ضرر تله‌تکست برای لامپ‌تصویر ناراحت شد. جالب این جاست که همان تله‌تکست اعصاب خردکن به‌مراتب از اپلیکیشن‌های جذاب تلویزیون‌های هوشمند امروزی طرفدار بیشتری داشت. این‌روزها بیشتر خانه‌ها یک تلویزیون هوشمند دارد و جالب است هوشمند بودن تلویزیون هیچ کاربردی هم برای اهل منزل ندارد. نهایت ماجرا این است که یک تلویزیون اینترنتی یا VOD روی تلویزیون به صورت رایگان نصب است و تا اشتراک رایگانش فعال باشد با تلویزیون هوشمند فیلم و سریال می‌بینیم و بعد از آن تلویزیون‌مان هیچ فرقی با تلویزیون غیر هوشمند ندارد. اما یک زمانی داشتن تله‌تکست اعتباری داشت. نسل اول تلویزیون‌های رنگی که اوایل دهه ۷۰ در خانه‌ها بود تله‌تکست نداشتند، اما از اواخر دهه ۷۰ تله‌تکست وارد خانه‌ها شد و به شدت هم جاف‌تاد و به همان سرعت یک دهه بعد هم از چرخه حذف‌شد. یادش به‌خیر، برای خواندن یک مطلب پنج خطی پنج رنگ مختلف را تحمل می‌کردیم تا خطوط از هم تفکیک شوند.